

AKICI KONUŞMA PROBLEMİ YAŞAYAN İLKÖĞRETİM 5. SINIF ÖĞRENCİSİNİN KONUŞMA BECERİSİNİ GELİŞTİRME

Oğuzhan KURU

Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi, okuru82@gmail.com

ÖZET

İletişim kurmak sosyal bir varlık olan insanın vazgeçilmez bir parçasıdır. İletişimin en temel ögesi de dil ve konuşmadır. Konuşma, dilde kullanılan seslerin üretildiği tamamen motor bir süreçtir. Konuşma somut, gözlenebilir, kayıt edilebilir bir davranıştır. Konuşma bozukluklarında artikülasyon, akıcılık ve ses bozuklukları yer almaktadır. Akıcılık bozuklukları, konuşmanın hız ve akışındaki bozuklukları içermektedir. Akıcı konuşma bozukluğu, sözel ifade akıcılığının bozulmasıdır. Akıcılıkta ortaya çıkan ses, hece, sözcük tekrarları, uzatmalar, bloklar, uygun olmayan duraklamalar, düzeltmeler konuşmanın akışını etkiler. Bu araştırmanın amacı akıcı konuşma problemi yaşayan ilköğretim 5. sınıf öğrencisine çeşitli etkinlikler yaptırılarak akıcı konuşma becerisi kazandırmaktır.

Hiçbir psikolojik veya fiziksel özü bulunmadan konuşmada akıcılık problemi yaşayan çocuklar eğer tek başlarına bırakılırlarsa bu eksikliğin üstesinden gelemeyebilirler. Yapılan bu çalışma çocukların akıcı konuşmalarını geliştireceği düşüncesi ve alana getireceği yeni bakış açısı ile yeni etkinlik önerileri açısından önem taşımaktadır. Araştırmada eylem araştırması yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada ilgili literatürün taranması ve alan uzmanları ile görüşmeler sonucunda araştırmacı tarafından hazırlanmış gözlem formu kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda akıcı konuşma problemi yaşayan çocuklarla yapılan etkinliklerin uygulanması ile "konuşmada akıcılık" önemli bir gelişim göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Akıcı konuşma problemi, normal akıcısızlık

ABSTRACT

Communication is an essential part of human as a social being. The most vital element of communication is language and speaking. Speaking is a motor process that vocals are produced. Speaking is a behaviour that is concrete, able to be observed and recorded. Articulation, fluency problems and voice disorders take place in speech disorders. Speaking fluency problems comprise both speaking speed and fluency problems. Speaking fluency problem is used to refer a deterioration of verbalisation. The fluency of speaking is affected by voice, syllable, word repetitions, word extensions, blocks, inappropriate pauses, corrections. The aim of this research is to provide 5th grades primary school students with fluency speaking problems with fluent speaking by doing some activities.

If children had any psychological and physical problems with speaking fluency disorders were left alone, they could not have overcome the problem. The research has gained an importance in terms of the new activity suggestions. In the research, activity research method was used. In the consequence of literature review and taking expert opinions, an observation form was developed by researcher as a data collection instrument. Results of the study revealed that children who have speaking fluency problems have shown a significant improvement at the end of the suggested activities.

Key Words: speaking fluency problem, normal fluency problem

GİRİŞ

İnsan yapısı gereği sosyal bir varlıktır. Kişinin kendisini diğer insanlardan soyutlayarak yaşaması düşünülemez. Belli bir toplumun bireyi olan insan, yaşamını sürdürebilmek, gereksinimlerini karşılayabilmek için çevresiyle ilişki kurmak zorundadır. Kişinin yaşadığı toplum içerisinde sağlıklı ilişkiler kurması, dili kullanma becerisiyle doğrudan bağlantılıdır(Tazegül, 2010).

İnsanlar diğer varlıklardan farklı olarak kendi varlığını ve toplumsal ilişkilerini iletişim yoluyla sürdürmektedir. İletişim kurmanın, insan ve toplum hayatı açısından en önemli fonksiyonu karşılıklı anlaşmayı sağlamaktır. İnsanlar arasındaki anlaşma ve duygu, düşünce, görüş paylaşımı olmaksızın birey ve toplum hayatının devam etmesi düşünülemez(Temizkan, 2009).

Çevresiyle düzenli bir iletişim kuramayan insan, zihinsel ve psikolojik özellikler bakımından normal olarak algılanmaz. En yalın anlamıyla kişiler arasında bilgi, duygu, düşünce, istek ve hayallerin aktarılması anlamına gelen iletişim, toplum içinde yaşayan insanın, kendisini doğru, güzel ve etkili bir şekilde anlatabilmesi için mutlaka gerekli olan bir süreçtir(Temizyürek, 2007). Bu amaçla da dili kullanır. İnsan doğduktan sonra içinde yaşadığı toplumun diline yani çevresinde konuşulan dile aşına olmakta, yaşadıklarıyla, gördükleriyle konuşulan bu dili eleştirmeye ve anlam yüklemeye başlamaktadır(Diken, 2010).

Birey dil vasıtasıyla duygu, düşünce ve bilgilerini karşısındakine aktarırken, diğer yandan öteki insanı da ortaya koyar. Öteki insanla paylaşımın sağlanmasında onun aktardıklarının da anlaşılması ön koşuldur(Şahin ve Aydın, 2009). Her dil etkinliği önce bireysel sonra da toplumsal özellikler arz eder. Dil, toplumsal bir kurumdur ancak bireyden bireye farklılık gösteren özellikler taşır. Bireyler arasındaki duygu ve düşünüş ayrılıkları bireye özgü de bir dilin olduğunu kabul ettirmektedir. Aynı aile ya da sınıftaki çocukların, farklı kelime hazinesine sahip olmaları, onların bireysel özelliklerinden kaynaklanmaktadır(Özbay ve Melanlıoğlu, 2008). Dil olmadan konuşmanın olması imkânsızdır. Çünkü konuşma, sahip olunan dili ifade etmenin yollarından biridir. Konuşma somut, gözlenebilir, kayıt edilebilir bir davranıştır. Konuşma, dilde kullanılan seslerin üretildiği tamamen motor bir süreçtir. İnsanda işitme ve ses yolunu kullanarak düşüncelerin sesli semboller ile kodlanması olayıdır. Bu süreç konuşmada görev alan organlar yardımıyla zihnimizde yer alan düşüncelerin ses yoluyla insanların duyabileceği bir şekle çevrildiği nörofizyolojik bir süreçtir(Nelson, 1998; Topbaş, 2001, Akt.Diken, 2010).

Konuşma kendini ifade etme, iletişim kurma, öğrenme ve zihinsel becerilerini geliştirmeleri açısından önemli bir alandır(MEB, 2009). Bireysel ve toplumsal hayatta önemli bir yer tutan konuşma; insanın okul ve iş hayatında başarı ya da başarısızlığını belirleyen etmenlerden de biridir. Konuşma, bir duygu ve düşünce alışverişidir. Bu anlamıyla, bireyler arasındaki yaşantıların paylaşılması sürecidir (Temizyürek, 2007). Bireyin diğer insanlarla dil yoluyla kurduğu iletişimin bir boyutunu oluşturan konuşma, sözel olarak duygu ve düşünce alışverişidir. Bu bakımdan konuşmayı bireyler arasında yaşantıların sözlü olarak paylaşılması süreci olarak tanımlamak da mümkündür (Başaran ve Erdem, 2009).

Düşüncenin sözle anlatılması, karar vermek üzere bir konu hakkındaki görüşleri dile getirmek, karşısındakine bir şeyler söylemek, bir şeylerden bahsetmek, sohbet etmek birer konuşmadır(Yakıcı ve ark., 2006).

Konuşma süreci ön bilgileri gözden geçirme, düzenleme ve aktarma olmak üzere üç aşamayı içermektedir. Konuşmaya zihinde yapılandırılmış duygu, düşünce ve bilgilerin gözden geçirilmesiyle başlanmaktadır. İkinci aşamada konuşmanın amacı, yöntemi, konusu ve sınırları belirlenmektedir. Belirlenen amaç ve yöntemlere göre aktarılacak duygu, düşünce ve bilgiler seçilmektedir. Seçilen duygu, düşünce ve bilgiler sıralama, sınıflama, ilişki kurma, eleştirme, özetleme, sorgulama, analiz sentez yapma, değerlendirme gibi zihinsel işlemlerden geçirilerek düzenlenmektedir(MEB, 2009).

İnsanlar arasındaki en önemli iletişim ve etkileşim aracı olan konuşmanın dört önemli niteliği bulunmaktadır(Demirel, 1999; Akt. Erdem ve Deniz, 2008).

1. Konuşmanın fiziksel niteliği: Konuşma, ses dalgalarının boşlukta yayılması ile gerçekleşen bir süreçtir.
2. Konuşmanın fizyolojik niteliği: Konuşma, insan bedeninde var olan beyin, sinir sistemi, akciğerler, ses telleri, küçük dil, büyük dil, damak, dudak ve dişler gibi organların dengeli bir uyum içinde işbirliğiyle gerçekleşen bir süreçtir.
3. Konuşmanın psikolojik niteliği: Bu noktada anlambilim (semantik) devreye girer. Anlambilime göre, biz kavramların kendileri üzerinde değil, o kavramlara ilişkin kendi deneyimlerimiz üzerinde düşünüp konuşuruz. Bu bakımdan konuştuğumuzda dış dünyanın kendisi üzerinde değil, doğrudan doğruya dış dünyaya ilişkin kendi tepkilerimiz üzerinde konuşuruz.
4. Konuşmanın toplumsal niteliği: Konuşma, toplumsal yaşamın bir ürünüdür. İnsanoğlu birlikte yaşamaya başladığı andan itibaren bir şekilde iletişim kurma ihtiyacı hissetmiştir. Konuşma, dil kullanılarak iletişim kurma yoludur.

İnsanlar düşüncelerini etkili kılmak için jest, mimik, tonlama, vurgulama gibi konuşmayı tamamlayıcı öğelere başvururlar. Konuşma olgusu; dil, düşünce, duygu, ses ve konuşma organları gibi öğelerle doğrudan ilgilidir. Bunlardan birinin eksikliği ya da yetersizliği, çeşitli konuşma kusurlarına yol açar(Erenoğlu ve Otçu, 2007).

Beden dilinin, konuşma esnasında, dinleyicilerin dikkatini çekme, konuya yoğunlaşmalarını sağlama, anlatımda tekdüzeliği ortadan kaldırma, kullanılan ifadeleri somutlaştırma gibi önemli işlevleri vardır. Bu işlevlerin tam olarak yerine getirilmesinde, öncelikle beden dilinin doğru şekilde kullanılması gerekir. Yani beden dili, sözlü ifadelerle uyum içinde olmalıdır(Sargın, 2006).

Etkili iletişimde mesaj gönderen bir gönderici, mesajı alan, çözümleyen ve anlayan alıcı olması gereklidir. İletişim bozukluğu olan çocuklar iletişimlerini engelleyen dil ve/veya konuşma bozukluklarına sahip olan çocuklardır. Dil ve konuşma bozuklukları en fazla görülen engel türü olarak kabul edilmekte, 6-12 yaş grubunun %20.1 inde bu bozukluklar görülmektedir. Konuşma, dilin seslerinin şekillendirilmesi ve üretilmesi, konuşma bozuklukları ise, konuşma seslerinin üretimi, konuşmanın ritmi ve konuşma sesinin

kontrolündeki güçlükler olarak tanımlanabilir(Lewis ve Doorlag, 2000 akt.Sucuoğlu ve Kargın, 2010). Yaygın olarak görülen konuşma bozuklukları eklemleme, ses bozuklukları ve akıcılık bozukluğu olarak sıralanabilir. Eklemleme bozuklukları sözcükleri telaffuz etmedeki güçlüktür ve ses atlama, ses eklemme, sesi bozma ya da ses değiştirme gibi farklı şekillerde ortaya çıkabilir. İletişim bozukluklarının yaklaşık %76 sını eklemleme bozuklukları oluşturur. Eklemleme bozuklukları, küçük çocuklar, serebral palsili çocuklar ile zihinsel engelli çocuklarda daha fazla gözlenir ve yoğun konuşma terapisi ile düzeltilebilir. Ses bozuklukları, sesin şiddetini, yüksekliğinin ve kalitesinin bozulmasıdır ve dil ve konuşma bozukluğu olan çocukların %6 sında ortaya çıkar. Ses hisirtili olabilir, genizden gelebilir ve bazı çocuklarda ses hiç olmayabilir. Bozuk olarak tanımlanabilmesi için sesin aynı yaş, cinsiyet ve kültürdeki diğerlerinden belirgin derecede farklı olmalıdır. Akıcılık bozukluğu ise, konuşmanın doğal akışı ya da ritmindeki bozukluktur. Çocuğu söylemeye çalıştığı sözcüklerin ya da sözcük parçalarının tekrarı, uzatılması ya da bloke edilmesi şeklinde ortaya çıkar. Çocuklar ne söylemeye çalıştıklarını bilirler fakat sıklıkla cümle başındaki sözcükleri söylemekte zorlanırlar. Sözcüğü tekrar edebilirler, sözcüğün başındaki sesi uzatabilirler(Sucuoğlu ve Kargın, 2010).

Konuşma bozuklukları içerisinde üç büyük grup bulunmaktadır. Bunlar artikülasyon, akıcılık ve ses. Artikülasyon, konuşma seslerinin üretimini gerçekleştirme, akıcılık, dilin ritim ve akıcılık öğelerine karşılık gelirken; ses, perde, şiddet ve rezonansını içeren konuşmanın niteliğine odaklanmaktadır. Artikülasyon (sesletim) bozuklukları, sözcüğü oluşturan çeşitli ses ve ses kombinasyonlarını üretmemeye durumudur aynı zamanda da en yaygın konuşma bozukluğudur. Akıcılık bozuklukları, konuşmanın hız ve akışındaki bozuklukları içermektedir. Aslında iletişimi kurarken hepimiz çok akıcı bir şekilde iletişim kuramayız. Konuşurken hepimiz zaman zaman duraksarız, cümlenin ortasında nefes alırız, anlamsız ses (eee, ııı, gibi) ya da bazen dolgu sözcükleri dediğimiz (şey, yani gibi) sözcükleri kullanırız, tekrarlar yapar ya da çok hızlı konuşuruz. Gerilimli heyecanlı ya da değişik bir durumla karşılaşıldığında hepimiz akıcısız konuşabiliriz. Bu kesintiler yani akıcılığın bozulması bazen söylemek istenen sözcüğün bulunamaması ya da bazen hece ya da sözcük tekrarı şeklinde kendini gösterebilmektedir ve bu durumun görünür belli bir nedeni de bulunmamaktadır. Buna rağmen yine bu insanların konuşmasının akıcılığında sorun olduğu söylenmemektedir(Smith, 1998; Vaughn ve diğ., 2007; Akt. Diken, 2010).

Akıcı konuşma bozukluğu, sözel ifade akıcılığının bozulmasıdır. Akıcılıkta ortaya çıkan ses, hece, sözcük tekrarları, uzatmalar, bloklar, uygun olmayan duraklamalar, düzeltmeler konuşmanın akışını etkiler. Konuşma sırasında sözcük içi takılmalar olabileceği gibi sözcük arası takılmalar da görülebilir. Sözcük içi takılmaları; ses, hece, tek heceli sözcük tekrarları ve uzatmalar, bloklar şeklinde, sözcük arası takılmalar da ise duraklamalar, düzeltmeler, yerine sözcük kullanmalar şeklinde görülebilmektedir. Konuşma hızı ve ritminde ortaya çıkan bozukluklara bazen eşlik eden ikincil davranışlar da (yüz ve vücut hareketleri vb.) görülebilir(MEB, 2008).

Küçük çocuklar konuşma gelişimleri devam ederken sıklıkla gelişimsel akıcısızlık sorunu yaşabilmektedirler. Bu çocuklar, bazı sözcükleri söylemeden önce fark edilir bir duraksama, sözcükleri zorlukla söyleme ve sözcük tekrarını içeren bir konuşma

sergileyebilmektedirler. Bu durum pek çok çocukta konuşma gelişiminde rastlanabilen “normal akıcısızlık” denilen bir durumdur. Bir kişi konuştuğu zaman sadece sözcükleri ifade etmemekte aslında konuşmasına ritim ve ahenk aynı zamanda da ton ve vurgu da eklemektedir. Bir çocuğun akıcısızlığı normal akıcısızlıktan daha sorunlu ve yoğun hale geldiğinde kekemelikten söz edilmektedir(Smith, 1998 ve Vaughn, 1998; Akt. Diken, 2010).

Konuşma becerisinin gelişmesi üzerinde öncelikle çevre etkilidir. Aile ve bireysel çevre, çocuğun ilk yıllarında konuşmasını şekillendirmektedir. Bu dönemlerde özellikle fonetik ve morfolojik olarak çocuğun duydukları, konuşma yeteneğini etkilemektedir. Güzel ve etkili konuşma üzerinde bireyin doğal çevresinin kimi zaman olumsuz etkileri olduğu da gözlenebilir. Bu olumsuz etkiler, çevrede bulunan modellerden veya kitle iletişim araçlarından kaynaklanabilir(Başaran ve Erdem, 2009).

Birey konuşma becerisini işlevsel olarak kullanabilirse hem toplum hayatında hem de okul hayatında başarı sağlayabilir. Bu doğrultuda birey okula başladığında arkadaşları ve çevresiyle ne ölçüde rahatlıkla konuşabiliyorsa okul yaşamında da konuşmalarını kısıtlandırmadan, özgürce konuşmaya alıştırmalıdır(Tazegül, 2010).

Bilgi çağında artık görüşlerini rahatça ifade edebilen ve bilgi sahibi olduğu her konuda kendini ifade edebilecek bireylere ihtiyaç vardır. Her şartta kendini saklayan bastırılmış kimliklerle bir yere varılamaz(Canbulat, Çelenk ve Canbulat, 2004).

Konuşma becerisinin geliştirilebilmesi için beyin fonksiyonlarının da iyi bilinmesi gerekmektedir. Konuşmanın beyindeki hangi merkezler tarafından yürütüldüğünün bilinmesi, konuşmadaki bazı bozuklukların sebeplerinin belirlenmesinde yardımcı olur(Uçgun, 2007).

Konuşma becerisinin kazandırılması ile etkili iletişim becerilerinin geliştirilmesi için, uygulanan öğretim yöntem-tekniğin, kullanılan materyallerin ve öğrenme çevresinin düzenlenmesinin önemi büyüktür. Konuşma becerisi; anlaşılabilirlik, dilbilgisi, sözcük bilgisi, akıcılık alt boyutlarında sürekli düşünme üretmeyi ve karşılıklı konuşmayı içeren bir beceridir(Ertürk, 2006). Konuşma becerisinin geliştirilmesinde çeşitli resim ve fotoğraflardan da yararlanılabilir. Öğrenciler, bu konuda yapacakları konuşmalarda hayal güçlerini de geniş ölçüde kullanırlar(Uçgun, 2007). Konuşmanın geliştirilmesinde, tartışma veya tartışmak fikirlerin temsili (çarpışması) ve etkileşimi için bir yöntemdir(Vitthal, http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1610013). Ayrıca, tartışma etkinliklerinde çocukların politik, felsefi, psikolojik, kültürel ekonomik ve tarihsel konular üzerinde konuşmaları sağlanabilir. Bu çalışmaların amacı çocukların etraftan gelen uyarıcılar karşısında ya da sahnede iken kendilerini rahat hissetmeleridir (Issitt,2008).

Konuşma becerisini geliştirmek ve konuşmada bulunan birtakım bozuklukları giderebilmek için öğretmenlerin öğrencilere her fırsatta uygulama yaptırması gerekir. Bu uygulamalarda öğrencilerin konuşmalarındaki hataların düzeltilmesi için konuşmanın bitmesi beklenmelidir. Eğer konuşmanın bitmesi beklenmezse hem öğretmen tarafından yapılan düzeltme uyarıları çok etkili olmaz hem de bu durum, konuşan öğrencinin sıkılmasına ve daha

sonraki derslerde yanlısının yüzüne vurulacağından çekinerek söz almak istememesine sebep olur(Uçgun, 2007).

Genellikle konuşma hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma olmak üzere iki başlık altında sınıflandırılır. Hazırlıklı konuşmalar, konuşma yeri ve zamanı önceden belirlenerek değişik insan toplulukları karşısında yapılan konuşmalardır. Genellikle önceden belirlenen bir programa hazırlanan uzmanlar tarafından yapılır. Bu tür konuşmaların konusu hem konuşmacı hem de dinleyiciler tarafından bilinmektedir. Dinleyiciler, önceden belirlenmiş olan konu hakkında bilgi edinmek amacıyla konuşmacıyı dinlerler. Bu türden konuşmaların belli bir planı bulunmaktadır. Bu plan konuşmacı veya konuşmacılara anlatma kolaylığı sağladığı gibi dinleyicilere de konunun anlaşılması noktasında yardımcı olur(Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2007). Hazırlıklı konuşmaların, hazırlıksız yapılan konuşmalara göre, dinleyicileri etkileme, onlar üzerinde olumlu izlenimler bırakma ve onları yönlendirme ihtimali daha yüksektir (Sargın, 2006).

Hazırlıksız konuşmaların ise, yeri ve zamanı önceden belli değildir. Bu nedenle her zaman her yerde konuşmak durumunda kalabiliriz. İnsan her gün diğer insanlarla iletişim kurmak amacıyla konuşmak zorunda olduğu için hazırlıksız konuşma türlerinde önceki deneyimler ve kazanımlar önem taşımaktadır. (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2007). Bu tür konuşmalarda, herhangi bir ön hazırlık olmadığı için, ifade edilen her türlü duygu ve düşünceler, kişinin o zamana kadar edindiği bilgi birikimine dayanmaktadır(Sargın, 2006).

Bireyin kendini ifade edebilmesinde ve iletişimde bulunduğu kişileri anlayabilmesinde sahip olduğu kelime bilgisinin önemi büyüktür. Kelime hazinesinin genişliği, anlama ve ifade yeteneğini de etkilemektedir. Kelime hazinesi, bireyin öğrenme yaşantısı sonucunda bellekte depolanan birikimi ifade etmektedir. Kelime hazinesi, aktif ve pasif kelimeler olmak üzere iki türlü işleyiş gösterir. Aktif kelimelerin sayısı, pasiflere göre daha az olmaktadır. Çünkü insanlar dinleyerek, okuyarak, görerek değişik konularda binlerce kelimeyi anlamakta ancak uğraşları ve ilgileri doğrultusundaki kelimeleri seçerek kullanmaktadırlar. İnsanların anlamak için zihinsel süreçlere işledikleri kelimeler pasif, anlatmak için zihinde işleyerek yeni yapılar oluşturduğu kelimeler ise aktif kelime olarak adlandırılabilir(Özbay ve Melanlıoğlu 2008).

Yukarıda açıklaması yapılan tüm bu durum ile ilgili olarak akıcı konuşma problemi yaşayan çocukların kekemelik safhasına gelmeden tespit edilmesi ve bu durumu sağaltıcı konuşma etkinliklerinin yapılması gerekmektedir. Bu çalışmada, “normal akıcısızlık” yaşayan ilköğretim 5. Sınıf öğrencisi ile yapılan etkinliklerin konuşma becerisinin geliştirilmesi üzerine etkileri ortaya koyulmuştur.

Araştırmanın Amacı: Bu araştırmanın amacı akıcı konuşma problemi yaşayan ilköğretim 5. sınıf öğrencisine çeşitli etkinlikler yaptırılarak akıcı konuşma becerisi kazandırmaktır.

Araştırmanın Önemi: Gelişim dönemlerinde kritik bir aşamada bulunan ilköğretim birinci kademe çocukları kendilerinden veya çevrelerinden kaynaklı bazı problemlere sahip olabilirler. Eğer çocuklar problemleri ile kendileri baş etmeleri için yalnız bırakılırlarsa

problemlerinin çözümlerinde başarısız olabilirler. Bu durum da onlar için ileride çözülemeyecek durumlara sebep olabilir.

Konuşma da bu kritik davranışlardan biridir. Kelime hazinesinin gelişimi, konuşmanın anadilin kurallarına göre yapılması, cümlelerin kuralına göre kurulması, dilbilgisi ve imla kuralları ilköğretim birinci kademedede kazanılacak davranışlardandır.

Konuşmada akıcılık sosyalleşme açısından önemli bir göstergedir. Hiçbir psikolojik veya fiziksel özrü bulunmadan konuşmada akıcılık problemi yaşayan çocuklar eğer tek başlarına bırakılırlarsa bu eksikliğin üstesinden gelemeyebilirler. Evde ailenin, okulda öğretmenin bu konuda çocuğa destek olması gerekmektedir. Çünkü kendini iyi ifade edemeyen bir çocuk kendisini yeteri kadar geliştiremez ve ilerleme kaydedemez. Fakat ailesi ve öğretmeni tarafından desteklenen çocuk, eğitim süresi boyunca daha başarılı olacaktır.

Tüm bunlardan ayrı olarak, konuşma becerisi üzerine bu güne kadar yapılan çalışmaların azlığı ve konuşma geliştirme etkinliklerinin sınırlanmışlığı da konuşma becerisi alanında bir eksiklik olarak görülmektedir.

Yapılan bu çalışma çocukların akıcı konuşmalarını geliştireceği düşüncesi ve alana getireceği yeni bakış açısı ile yeni etkinlik önerileri açısından önem taşımaktadır.

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni: Akıcı konuşma güçlüğü yaşayan bir öğrencinin akıcı konuşma becerisinin geliştirilmesi amacıyla yapılan bu çalışmada eylem araştırması yöntemi kullanılmıştır. Eylem araştırması araştırma ile uygulamayı bir araya getiren ve araştırma sonuçlarının uygulamaya aktarılmasını kolaylaştıran bir araştırma yaklaşımıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Eylem araştırmacıları elde ettikleri verileri, yanlış uygulamaları ve çevresel tehlikeleri göstermek için düzenlerler ve değişim için öneriler sunarlar. Eylem araştırmalarında hem nitel hem de nicel metotlar kullanılabilir (Patton, 2002). Eylem araştırmasının asıl amacı uygulamayı iyileştirmektir. Araştırmacının doğrudan katılımı, ilk elden veri elde edilmesini sağlamaktadır. Araştırma gerçek ortam içinde yürütüldüğünden, doğrudan var olan sorunları çözmeyi amaç edinmektedir. Doğrudan katılım beraberinde, bireylerin güçlenmesini, işbirliğini ve sosyal değişmeyi getirirken, çözümlerin uygulamaya aktarılma sürecinde ortaya çıkabilecek direnci de ortadan kaldırmaktadır (Aksoy, 2003).

Çalışma Grubu: Bu çalışma Ankara ili Yenimahalle ilçesinde bulunan Gazi İlköğretim Okulu ve Altındağ İlçesi Nihat Başakar İlköğretim Okulu'nda 2011 yılında öğrenim gören 5. Sınıf öğrencileri ile yapılmış ön görüşme sonrasında öğrencilerin arasından seçilen "Kemal" adlı öğrenci ile yapılmıştır.

Bu çalışmada öncelikle zihinsel veya fiziksel engeli bulunmayan ancak akıcı konuşma problemi yaşayan öğrencilerin nasıl belirleneceği konu alanı uzmanlarının görüşlerinden faydalanılarak belirlenmiştir. Çalışmayı gerçekleştirmek üzere Ankara ili Yenimahalle ilçesinde bulunan Gazi İlköğretim Okulu ve Altındağ İlçesi Nihat Başakar

İlköğretim Okulu'nda 5. Sınıf öğretmenleri ile görüşülmüş ve uygun öğrenci seçilmeye çalışılmıştır. Öğrenci tespit çalışması sırasında Kemal'in fiziksel ya da zihinsel engeli bulunmamasına rağmen akıcı konuşma problemi yaşadığı tespit edilmiştir.

Çalışmada örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak tanır(Büyüköztürk ve Diğ., 2010). Denek tespit edilirken deneğin zihinsel ve bedensel bir sorununun olmaması, konuşma hataları yapıyor olması, bu hataları çok sık tekrar etmesi, sınıf öğretmenin görüşleri temel ölçüt olarak alınmıştır.

Araştırmaya Katılan Öğrencinin Tanıtımı: Kemal, anne, babası sağ ve evde anne, babası, iki ablası ile birlikte yaşamaktadır. Ablalarından biri meslek lisesi mezunu diğeri 8. sınıfta okumaktadır. Babası gündüzleri Yenimahalle belediyesinde çalışmaktadır. Annesi ev hanımıdır.

Öğretmeni Kemal için herhangi bir fiziksel veya zihinsel özrünün olmadığını söylemiştir. Ayrıca sınıf öğretmeni ile beraber Kemal'in öğrenci dosyasına da bakılmış ve fiziksel veya zihinsel herhangi bir özrünün olduğuna dair rapora rastlanmamıştır.

Kemal'in ailesi ile yapılan görüşmede Kemal'in herhangi bir fiziksel ya da zihinsel özrünün olmadığını ve arkadaşları ile herhangi bir iletişim problemi olmadığını ifade etmiştir.

Kemal ile ilgili olarak üç ayrı alan uzmanının gözlem sonuçları da aşağıda belirtilmiştir.

	Evet	Hayır
Çocuğun dilinde pelteklik var mı?		x o e
Çocuğun işitme özrü var mı?		x o e
Çocuğun görme özrü var mı?		x o e
Çocuğun fiziksel bir özrü var mı?		x o e

x: 1. Gözlemci / o: 2.gözlemci / e: 3. gözlemci

Veri Toplama Aracı: Çalışmada araştırmacı tarafından geliştirilmiş gözlem formu kullanılmıştır. Bu gözlem formu araştırma öncesinde ilgili literatürün taranması sonucu oluşturulan gözlem maddeleri havuzu oluşturulmasıyla başlamıştır. Oluşturulan bu maddeler konu alanı uzmanları tarafından kontrol edilmiştir. Bazı maddeler havuzdan çıkartılmış ve yenileri eklenmiştir. Bazıları için ise gözlenecek olan davranışı açıklayıcı cümleler yazdırılmıştır. Alan uzmanlarından alınan dönüt sonrasında gözlem maddeleri dört başlık altında toplanmıştır. Gözlem maddeleri konuşmayı etkileyen psikolojik, fiziksel, konuşma ile ilgili(dilbilgisi, imla) ve konu ile ilgili olmak üzere sınıflandırılmıştır.

Gözlem formunun geçerliliği yine uzman görüşleri doğrultusunda sağlanmıştır. Bu aşamada, çocuklarla yapılan görüşmelerin kamera kayıtları üç gözlemciye izlettirilmiş ve gözlem formunu doldurmaları istenmiştir.

Gözlemcilerin vermiş oldukları gözlem puanları arasındaki ilişkiler, Pearson Korelasyon Katsayısı ile hesaplanmıştır ve sonuçlar aşağıda gösterilmiştir.

Gözlemcilerin vermiş oldukları puanlar arasındaki ilişkiler			
	Gözlemci1	Gözlemci2	Gözlemci3
Gözlemci 1	1	.919	.905
Gözlemci 2	.919	1	.919
Gözlemci 3	.905	.919	1

Yukarıda görüldüğü üzere gözlemcilerin öğrencilerin görüşme kayıtlarına vermiş oldukları puanlar arasındaki ilişkilerin .905 ile .919 arasında değiştiği görülmektedir. Gözlemcilerin vermiş oldukları cevaplar arasındaki ilişkilerin oldukça yüksek olduğu belirlenmiştir.

BULGULAR

Uygulama Öncesi Düzey Belirlemeye İlişkin Bulgular

Aşağıdaki tabloda ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin konuşmaları analiz edildikten sonra konuşmalarına ait sayısal veriler bulunmaktadır.

Tablo 1. İlköğretim 5. Sınıf öğrencilerinin konuşma istatistikleri

Öğrenciler	Cümle Sayısı	Kelime Sayısı	Cümledeki Ortalama Kelime Sayısı	Çocuğun Konuştuğu Süre (sn)	Çocuğun Konuştuğu Süre (dakika)	Toplam Görüşme Süresi (Sn ve dk)	Dakikadaki Ortalama Cümle Sayısı	Dakikadaki Ortalama Kelime Sayısı	Eee, mm, III sayısı
Barış	76	460	6.05	247	4.11	5.16	18.49	111.92	3
Bayram	68	416	6.11	241	4.01	6.01	16.95	103.74	14
Engin	58	434	7.48	264	4.40	5.06	13.18	98.63	11
Erdal	75	365	4.86	260	4.33	5.07	17.32	84.29	27
Ahmet	54	263	4.87	202	3.36	4.52	16.07	78.27	12
Derya	34	211	6.20	152	2.53	4.14	13.43	83.39	9
Gamze	64	502	7.84	278	4.63	5.09	13.82	108.42	4
Gülçin	49	339	6.91	219	3.65	5.22	13.42	92.87	8
Mehmet	42	348	8.28	254	4.23	5.51	9.920	82.26	-
Merve	47	365	7.76	203	3.38	5.44	13.90	107.98	-
Samet	74	567	7.66	277	4.61	6.28	16.05	122.99	-
Elif	79	441	5.58	229	3.81	5.05	20.73	115.74	17
İrem	73	339	4.64	208	3.46	4.27	21.09	97.97	12

Sema	82	336	4.09	194	3.23	4.46	25.38	104.02	13
Kemal	70	243	3.47	211	3.51	8.48	19.94	69.23	17

Bu tablonun amacı ilköğretim 5. Sınıf öğrencilerinin konuşmaları esnasında kurdukları cümle sayısı, cümlelerdeki kelime sayıları ve bunların temele alındığı bazı istatistiksel sonuçların verilmesidir. Tablo ile bu yaş grubu çocuklarının konuşmaları ile ilgili genel bir fikre sahip olunması amaçlanmıştır.

Tablo 2. İyi-orta-kötü konuşma becerisine sahip öğrenciler

Öğrenciler	Cümle Sayısı	Kelime Sayısı	Cümledeki Ortalama Kelime Sayısı	Çocuğun Konuştuğu Süre (sn)	Çocuğun Konuştuğu Süre (dakika)	Toplam Görüşme Süresi(Sn ve dk)	Dakikadaki Ortalama Cümle Sayısı	Dakikadaki Ortalama Kelime Sayısı	Eee, mm, III sayısı
Merve	47	365	7.76	203	3.38	5.44	13.90	107.98	-
Ahmet	54	263	4.87	202	3.36	4.52	16.07	78.27	12
Kemal	70	243	3.47	211	3.51	8.48	19.94	69.23	17

Tablo 1 de verilen öğrencilerden seçilmiş olan Merve, Ahmet ve Kemal konuşma becerisi iyi, orta ve kötü düzeyde olan öğrencileri temsil etmektedir.

Görüldüğü üzere Merve dakikada 47, Ahmet 54 ve Kemal 70 cümle ile konuşmuştur. İlk bakışta cümle sayısı çok olduğu durumun diğerlerine nazaran daha iyi bir konuşmacı olduğu düşünülse de aslında bu cümle sayısındaki çokluk cümlelerin kısa olmasından kaynaklanmaktadır. Yani genellikle bir veya iki kelimelik cümlelerin kurulması cümle sayısındaki artışın temel sebebidir. Zaten toplam konuşulan kelime sayısına bakıldığında Merve'nin 365 kelime ile konuştuğu, Ahmet'in 263 kelime ile konuştuğu, Özgür'ün ise 243 kelime ile konuştuğu görülmektedir. Bu iki veriden de yola çıkarak kelime sayısını cümle sayısına böldüğümüzde Merve'nin bir cümlede ortalama 7.76, Ahmet'in 4.87, Kemal'in ise 3.47 kelime ile konuştuğunu görmekteyiz. Bu da cümle sayısı fazla olsa da cümlelerin niteliğinin diğerlerinden daha kötü durumda olduğunun göstergesidir.

Diğer sayısal verilere baktığımızda; görüşme soruları aynı olduğu halde, Merve ile toplam görüşme süresinin 5.44 dakika, Ahmet ile 4.52 dakika, Kemal ile ise 8.48 dakika olduğunu görmekteyiz. Bu görüşme süresi Kemal'in görüşme esnasında sorulara cevap vermek için fazla düşündüğünün göstergesidir. Çocukların görüşmecinin konuşmaları hariç sadece kendilerinin konuştukları süre ile karşılaştırma yaptığımızda Merve'nin 5.44 dakika süren görüşmede 3.38 dakika aktif olarak konuştuğu, Ahmet'in 4.52 dakika süren görüşmede 3.36 dakika aktif olarak konuştuğu ve Kemal'in ise 8.48 dakika süren görüşmede sadece 3.51 dakika aktif olarak konuştuklarını görmekteyiz. Bu veriler de konuşma esnasında çocukların ne kadar çok yönlendirme bekledikleriyle, konuşmak için ne kadar düşündükleriyle ve soruların sorulara ne kadar kısa cevaplar verdikleriyle ilgilidir. Kemal'in bu sayısal verilerde de görüldüğü üzere neredeyse görüşme süresinin yarısı kadar süre aktif olarak konuşmaya katıldığı anlaşılmaktadır.

Tablo 2 deki dakikadaki ortalama cümle ve kelime sayılarına baktığımızda ise Merve'nin dakikada 13.90 cümleyle, Ahmet'in 16.07 cümleyle, Kemal'in ise dakikada 19.94

cümleyle konuştuğunu görmekteyiz. Kemal'in diğerlerine nazaran daha fazla cümle ile konuşmasının sebebi tüm görüşme süresinin neredeyse yarısı kadar aktif olarak konuşmuş olması ve bu süre içerisinde kurduğu cümlelerdeki kelime sayısının diğer katılımcılara nazaran daha az olmasından kaynaklanmıştır.

Dakikadaki ortalama kelime sayısına baktığımızda ise Merve 107.98, Ahmet 78.27 ve Kemal 69.23 kelime ile konuşmuştur. Bu da dakikada kurduğu cümlelerin niteliğiyle alakalı olup, cümlelerin ne kadar kısa olduğunun, çocuğun ne kadar yavaş ve düşünerek konuştuğunun bir göstergesidir.

Yine son verilere bakıldığında ise konuşma esnasında konuşmanın akıcılığını bozan “eee, ııı, mmm” gibi gereksiz kelimelerin kullanım sayılarının Kemal'de daha çok olduğu görülmektedir.

Kısaca tüm bu verilere bakıldığında Kemal'in akranlarına nazaran akıcı konuşmada güçlük çektiği görülmektedir.

Kemal'in bu durumu hem sayısal hem de gözlem formu ile tespit edildikten sonra aşağıdaki etkinlikler Kemal ile beraber gerçekleştirilmiştir.

Yapılan Etkinlikler: Kemal ile konuşma ve iyi bir konuşmacı eğitimi, karikatürler üzerinde konuşma, akıcı konuşma eğitimi, kelime havuzu, okuma çalışması, hazırlıklı konuşma, konferans (Niçin Rüya Görürüz?) seyretme, konferans hakkında görüşme, tartışma, hazırlıksız konuşma, kelime hazinesi geliştirme çalışmaları, okuma ve bilinmeyen kelimelerin bulunması çalışmaları yapılmıştır.

Toplamda üç ay süren 50 saatlik etkinlikler sonrasında Kemal ile çalışmanın başında yapılan görüşme tekrarlanmıştır.

3.2. Uygulama Sonrası Düzey Belirlemeye İlişkin Bulgular

Tablo 3. Kemal'in etkinlik öncesi ve sonrası durumu

Öğrenciler	Cümle Sayısı	Kelime Sayısı	Cümledeki Ortalama Kelime Sayısı	Çocuğun Konuştuğu Süre (sn)	Çocuğun Konuştuğu Süre (dakika)	Toplam Görüşme Süresi(Sn ve dk)	Dakikadaki Ortalama Cümle Sayısı	Dakikadaki Ortalama Kelime Sayısı	Eee, ııı sayısı
Kemal (ilk durum)	70	243	3.47	211	3.51	8.48	19.94	69.23	17
Kemal (son durum)	78	396	5.07	280	4.66	6.28	16.73	84.97	7

Tablo 3 de görüldüğü üzere Kemal'in cümle sayısında bir artış olmuştur. Etkinlikler öncesinde Merve ve Ahmet'e göre cümle sayısındaki fazlalık konuşmanın nitelik bakımından yetersiz olduğunun göstergesiydi. Kemal ile yapılan etkinlikler sonrasında ise cümle sayısındaki fazlalık toplam görüşme süresi ve Kemal'in aktif olarak konuştuğu süre ile kıyas edildiğinde cümlelerdeki niteliğin arttığı görülmektedir. Kemal'in etkinlikler öncesinde

cümledeki ortalama kelime sayısı 3.47 iken etkinlikler sonrasında 5.07 ye çıktığı görülmüştür. Yani Kemal daha uzun cümleler ile konuşmaya başlamıştır.

Konuştugu süreye baktığımızda ise görüşme soruları değiştirilmediği halde etkinlikler öncesinde 8.48 dakikalık toplam görüşme süresi içerisinde 3.51 dakikalık aktif bir konuşma süreci varken; etkinlikler sonrasında 6.28 dakikalık toplam görüşme süresinde 4.66 dakikalık aktif konuşma görülmektedir. Bu da Kemal'in konuşma süresi boyunca sorulara cevap vermek için düşünme ve bekleme süresinin daha azaldığı, konuşma süresi boyunca daha az yönlendirmeye ihtiyaç duyduğunun bir göstergesidir.

Yine dakikadaki ortalama cümle ve kelime sayısına baktığımızda ilk görüşmede 19.94 olan cümle sayısı son görüşmede 16.73 e gerilemiştir. Bu değişim toplam konuşma süresi de göz önüne alındığında Kemal'in daha uzun cümlelerle konuştuğunun önemli bir göstergesidir. Cümle sayısındaki bu değişimi açıklamak için dakikadaki ortalama kelime sayısına baktığımızda ilk görüşmede 69.23 den son görüşmede 84.97 ye yükselmiştir. Cümle sayısındaki azalmanın temel göstergesi bu artıştan kaynaklanmaktadır.

Son olarak konuşma süresi boyunca kullanılan “eee, ııı, mmm” gibi gereksiz kelimelerin kullanım sayısında da önemli bir azalma olduğu görülmektedir. İlk görüşmede Kemal toplamda 17, cümle ortalamasına göre ise ilk görüşmede cümle başına 0.24 oranında gereksiz kelime kullanırken; son görüşmede toplamda 7, cümle başına ise 0.08 oranında gereksiz kelime kullandığı görülmektedir. Bu da yapılan etkinliklerin konuşmada gereksiz kelime kullanımının azalmasına etkisi olduğunun göstergesidir.

Konuşma Gözlem Formu Sonuçları: Gelişmenin daha net görülebilmesi açısından aşağıdaki tablolarda ilk görüşme ile son görüşmenin gözlem sonuçları verilmiştir. Burada üç gözlemcinin en az ikisinin aynı görüşü belirttiği madde asıl olarak kabul edilmiştir ve işaretleme yapılmıştır.

O: İlk durum / X: Son durum

Tablo 4. Kemal'in Etkinlikler Öncesi ve Sonrası Durumu – Psikolojik Faktörler

Psikolojik	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çoğu zaman	Her zaman
Çocuk heyecanlı görünüyor. (yüzü kızarıyor, nefes alış hızlanıyor vb...)	x	o			
Çocuk duygularını yansıtıyor.			o	x	
Çocuk konuşmaya istekli görünüyor.		o		x	
Çocuk konuşurken birisinin onu dinliyor olmasından rahatsız oluyor.(sesi kısıtlıyor, cümleleri tamamlamıyor vb...)	x			o	

Kemal'in psikolojik durumu göz önüne alındığında ilk görüşme ve son görüşme sonuçları arasında değişimin meydana geldiği görülmektedir. Kemal, konuşmaya istekli görünüyor maddesinde bazen olan seçim çoğu zaman olmuştur. Çocuk ilk zamanlar birisinin

onu dinliyor olmasından rahatsız olmaktadır fakat son görüşmede bu durum büyük çoğunlukla ortadan kalkmıştır.

Tablo 5. Kemal'in Etkinlikler Öncesi ve Sonrası Durumu – Fiziksel Faktörler

Fiziksel	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çoğu zaman	Her zaman
Çocuk dinleyen ile göz teması kuruyor.				o	x
Çocuk doğru oturuyor.(konuşana dönük duruyor, sırasında oturuyor vb...)			o		x
Çocuk konuşmaya eşlik etmeyen, gereksiz el-kol hareketleri yapıyor.		x		o	
Çocuk konuşurken jest ve mimik hareketleri kullanıyor.			ox		
Çocuk ses tonunu konuşmanın içeriğine göre ayarlıyor.	o		x		
Çocuk sesinin şiddetini, duyulabilirliğini iyi ayarlıyor.	o			x	
Çocuk konuşurken sesi titriyor.	x	o			
Çocuk konuşurken anlaşılıyor.(ses yutması, hece eklemesi yapmıyor.)			o	x	
Çocuk konuşurken kelimeleri yutuyor.	x		o		
Çocuk cümleye aynı ses tonu ile başlayıp aynı şekilde bitiriyor.(monoton konuşma)		x		o	
Çocuk konuşurken uzun süreli yutkunuyor.(akıcılığı etkileyen durma boşluklarına sebep olan...)	x	o			

Fiziksel olarak bakıldığında, çocuğun konuşma esnasında oturuşu ile ilgili büyük değişiklikler meydana gelmiştir. İlk zamanlar sandalyesinde geriye kaymış vaziyette otururken, ya da konuşana dönük olarak konuşmazken son görüşmede bu durum her zaman doğru davranışı sergiliyor şekline dönüşmüştür. Çocuk başlangıçta jest ve mimik hareketlerini yeteri kadar kullanmazken ya da doğru kullanmazken son görüşmede daha doğru biçimde kullandığı görülmektedir. Özellikle en çok sergilediği olumsuz davranışı olan konuşmaya eşlik etmeyen el ve kol hareketlerinde ciddi bir düzelme meydana gelmiştir. Yine sesinin şiddetinde yani duyulabilirliği ilk durumda çok düşükken son görüşmede ciddi bir düzelme meydana gelmiştir.

Tablo 6. Kemal'in Etkinlikler Öncesi ve Sonrası Durumu – Konuşma İle İlgili (dilbilgisi, imla)

Konuşma İle İlgili (dilbilgisi, imla)	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çoğu zaman	Her zaman
Çocuk uzun cümleler kuruyor.	o		x		
Çocuk kısa cümleler kuruyor.		x		o	
Çocuk devrik cümleler kuruyor.	x	o			
Çocuk cümle içinde anlatım bozukluğuna sebep olan gereksiz kelimeler kullanıyor.	x		o		
Çocuk cümle tekrarı yapıyor.(papağan konuşma...)	x	o			
Çocuk kelime tekrarı yapıyor.	ox				
Çocuk cümlede özne-yüklem ilişkisi kuruyor.				o	x

Çocuk konuşma esnasında yönlendirmeler bekliyor.	x	o
Çocuk konuşma esnasında duraklamalar yapıyor.(anlamsız, amaçsız duraklamalar...)	x	o
mmm, eee, ııı gibi gereksiz kelimler kullanıyor.	x	o
Sorulara cevap verirken evet-hayır lı kısa cevaplar seçiyor.	x	o
Sorulara cevap verirken cümle tekrarı yapıyor.	x	o

Dilbilgisi ile ilgili dikkat çekici düzeltilmeler, artık cümlelerindeki uzunluktur. İlk zamanlar genellikle “evet” “hayır” lı kısa cümleleri tercih ederken ya da sorulmuş sorulara çoğunlukla bu şekilde cevap verirken, örneğin “Çok arkadaşın var mı sınıfta? Onlarla aran nasıl?” Hıhı (En çok kimi seversin sınıfta?) Hepisini seviyorum” gibi; son görüşmede bu tür cevap şeklini artık tercih etmediği dikkat çekici bir düzeltilmedir, örneğin “Peki arkadaşlarıyla ilgili ne anlatmak istersin bana? İıı arkadaşlarımla ilgili... sokakta biraz mızıkçılık yapanları var yani. Alperen yapıyor, Cem yapıyo bir de küçük Furkan. Neyle ilgili yapıyorlar? Ya Alperen böyle dışarı çık dediğimizde falan çok bilgisayar oynuyor bir de psp çok oynuyor.” gibi.

Yine konuşması esnasında uzun duraklamalar yaptığı, bu duraklamalar esnasında konuşması ile ilgili yönlendirmeler beklediği ilk zamanlar dikkat çekici bir olumsuz davranıştı. Ama son durumda artık yönlendirmelere çok fazla ihtiyaç duymadığı görülmektedir. Ayrıca son görüşmelerde yine duraklamalar yapsa da bu duraklamaların düşünme süreci olduğu, yönlendirme vermeden de konuşmaya kedisinin tekrar devam ettiği görülmektedir. Konuşma esnasında kullandığı eee, ııı, mmm gibi gereksiz kelimelerin kullanımında da önemli bir azalma olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Kemal'in Etkinlikler Öncesi ve Sonrası Durumu – Konu ile ilgili

Konu İle İlgili	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çoğu zaman	Her zaman
Çocuk konuşacağı konuya mantıklı bir giriş yapıyor.			o		x
Çocuk konuştuğu konular arasında anlamlı geçişler yapıyor.			o		x
Çocuk konuyu bir sonuç konuşması ile bağlıyor.	o			x	

Konu ile ilgili kriterlere baktığımızda, en büyük değişikliğin konuşmasını anlamlı bir sonuç cümlesi ile tamamladığı hususundadır. Önceleri yarım bıraktığı konuşması yüzünden konu da sonuçsuz kalıyordu örneğin, “(Yüzme biliyor musun?) Hıhı.. (Kolluk takıyor musun?) I-ı (Takmıyor musun?) Evet. Orda denizde bi tanıdığımız var playstation orda oynuyoduk.” gibi, fakat son görüşmede artık bu olumsuz davranışı sergilemediği görülmektedir. Örneğin “Başka ne oynuyorsunuz arkadaşlarınızla. Saklambaç yazın. Neler yapıyorsunuz saklambaç oynarken. Saklambacı bizim yan binada şey bina var oraya Emirhan’la biz saklanıyoruz. Orayı biz bulduk. Orda ben yüzüme maske takıyorum. Orada ışık oynayınca yandığı için Emirhan’la ikimizin üzerinde şey oluyo. Siyah şapka bi de siyah giyiniyoruz.” gibi.

SONUÇ

Gelişim dönemlerinde kritik bir aşamada bulunan ilköğretim birinci kademe çocukları kendilerinden veya çevrelerinden kaynaklı bazı problemlere sahip olabilirler. Eğer çocuklar problemleri ile kendileri baş etmeleri için yalnız bırakılırlarsa problemlerinin çözümlerinde başarısız olabilirler. Bu durum da onlar için ileride çözülemeyecek durumlara sebep olabilir.

Konuşma da bu kritik davranışlardan biridir. Kelime hazinesinin gelişimi, konuşmanın anadilin kurallarına göre yapılması, cümlelerin kuralına göre kurulması, dilbilgisi ve imla kuralları ilköğretim birinci kademedeki kazanılacak davranışlardandır.

Konuşmada akıcılık sosyalleşmenin başında olan bu yaş çocukları için önemli bir gelişim göstergesidir. Hiçbir psikolojik veya fiziksel özrü bulunmadan konuşmada akıcılık problemi yaşayan çocuklar eğer tek başlarına bırakılırlarsa bu eksikliğin üstesinden gelemeyebilirler. Evde ailenin, okulda öğretmenin bu konuda çocuğa destek olması gerekmektedir. Özellikle öğretmenler bu tür problemi olan çocuklarla özellikle ilgilenmeli, bu çocuklara yeni konuşma etkinlikleri uygulamalı, yapmalıdır.

Görüldüğü üzere çalışmanın yapıldığı çocuk (Kemal), bu tür bir probleme sahiptir ve konuşmayı geliştireceği düşünülen birçok etkinlikle çocuk desteklenmiştir. Yukarıdaki tablolarda verilen sayısal istatistikler ve gözlem formundaki verilerin ön durumlarına ve son durumlarına baktığımızda etkinlikler sonucu çocuğun psikolojik bakımdan heyecanında bir azalma, duygularını yansıtmada bir gelişme, konuşmaya istekli olması hususunda ve sesinin kısılması, cümlelerini tamamlaması noktalarında önemli gelişmeler meydana geldiğini görmekteyiz. Fiziksel açıdan ise, dinleyen ile göz teması kurmasında, konuşmacıya uygun bir şekilde oturmasında, konuşmayı desteklemeyen el-kol hareketlerini yapmamasında, ses tonunu konuşmanın içeriğine göre ayarlamada, sesinin şiddetini ayarlamada, hece yutması, hece eklemesi gibi durumlarda, monoton konuşmayı önlemesinde, akıcılığı etkileyen durumlarda önemli gelişmeler meydana geldiğini görmekteyiz. Konuşma ile ilgili dilbilgisi ve imla ile alakalı olan bölümde ise, kurduğu cümlelerin daha uzun olmasında, konuşma esnasında anlatım bozukluğuna sebep olan gereksiz kelimelerin kullanılmamasında, konuşma esnasında beklediği yönlendirmelerin ciddi derecede azalmasında, konuşma sırasındaki amaçsız duraklamalarda, mmm, eee, ıı gibi gereksiz kelimelerin kullanılmasındaki azalmada, sorulan sorulara çok kısa cevaplar vermekten vazgeçmesinde önemli etkileri vardır. Son olarak konu ile ilgili olarak ise, konuya mantıklı başlaması, konular arası mantıklı geçişler yapması ve özellikle konuyu bir sonuç konuşması ile bağlaması hususunda önemli etkileri olduğunu görmekteyiz.

Dolayısıyla bu sonuçlar göstermektedir ki, akıcı konuşma problemi yaşayan çocuklara bu tür etkinliklerin uygulanması sonucu önemli bir gelişim gerçekleşmektedir.

ÖNERİLER

İlköğretimde, beş öğrenme alanında okuma, dinleme, yazma, görsel okumaya olduğu kadar konuşmaya da önem verilmelidir.

Konuşma becerisini geliştirmek için sadece kitaplarda olan etkinliklerle yetinilmemelidir.

Çocukların gerekirse her birinin konuşma becerilerinin durumu ortaya çıkarılmalı ve bireye özel konuşma etkinlikleri düzenlemelidir.

Çocuklara sınıfta sık sık söz hakkı verilmeli, yaptıkları hatalar anında düzeltilmelidir.

KAYNAKÇA

Aksoy, N. (2003). Eylem Araştırması: Eğitimsel Uygulamaları İyileştirme ve Değiştirmede Kullanılacak Bir Yöntem. Eğitim Yönetimi Dergisi. Sayı: 36, (474-489)

Başaran, M.; Erdem, İ. Öğretmen Adaylarının Güzel Konuşma Becerisi İle İlgili Görüşleri Üzerine Bir Araştırma Eylül 2009 Cilt:17 No:3 Kastamonu Eğitim Dergisi

Büyüköztürk, Ş.; Çakmak, E.K.; Akgün, Ö.E.; Karadeniz, Ş.; Demirel, F. (2010). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegema Yayıncılık

Canbulat, M.; Çelenk, S.; Canbulat, A.K. Almanya Ve Türkiye İlköğretim Okullarının Anadil Öğretiminde Konuşma Ve Dinleme Becerilerine Yaklaşımları. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz 2004 İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya

Erdem, İ.; Deniz, K. (2008). Güzel Konuşma Kurslarında Verimliliği Artırmaya Yönelik Bir Alan Araştırması. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Yıl: 2008, Cilt: 5, Sayı: 10

Diken, İ.H. (Ed.). (2010). İlköğretimde Kaynaştırma. Ankara: Pegema Yayıncılık

Erenoğlu, Ö.; Otçu, S. (2007) Türkçenin Doğru Kullanımı. (İletişim, Etkili Konuşma, Yazma Ve Okuma Kılavuzu). Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları. Ankara, Genelkurmay Basımevi

Ertürk, H. (2006). İngilizce Öğretiminde Konuşma Becerisinin Kazandırılmasında Yazılı-Görsel Öğretim Materyalinin Erişiyeye Etkisi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi

Issitt, S. (2008). Improving scores on the IELTS speaking test. LT Journal Volume 62/2 April 2008; doi:10.1093/elt/ccl055

MEB. (2007). Sosyal Bilimler Lisesi Diksiyon Ve Hitabet Dersi Taslak Öğretim Programı. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü. Ankara

Özbay, M., Melanlıoğlu, D. Türkçe Eğitiminde Kelime Hazinesinin Önemi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi. Haziran 2008. Cilt:V, Sayı:1

MEB (2008). Özel Eğitim Ve Rehabilitasyon Merkezi Dil Ve Konuşma Güçlüğü Destek Eğitim Programı, T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü, ANKARA

Patton, Q.M. (2002). Qualitative Research and Evaluation Methods. Sage Publications, New Delhi

Sargın, M. (2006). İlköğretim Öğrencilerinin Konuşma Becerilerinin Değerlendirilmesi - Muğla İli Örneğinde. T.C. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi

Sucuoğlu, B. Kargın. (2010). İlköğretim’de Kaynaştırma Uygulamaları. Yaklaşımlar-Yöntemler-Teknikler. Kök Yayıncılık: Ankara

Şahin, A.; Aydın, G. İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Dersi Dinleme Becerisi Farkındalıklarının Belirlenmesine Yönelik Bir Anket Geliştirme, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. Volume 2 / 9 Fall 2009

Yıldırım, A.; Şimşek, Y. (2005). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. 5. Baskı Ankara: Seçkin Yayınevi

Tazegül, D. Konuşma Eğitiminde Benmerkezci Konuşmaya Yönelik Bir Deneme. Mayıs 2010 Cilt:18 No:2 Kastamonu Eğitim Dergisi

MEB (2009). Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (1-5 Sınıflar). Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi, ANKARA

Temizkan, M. Akran Değerlendirmenin Konuşma Becerisinin Geliştirilmesi Üzerindeki Etkisi. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Yıl: 2009 Cilt: 6 Sayı: 12

Temizyürek, F. İlköğretim İkinci Kademedeki Konuşma Becerisinin Geliştirilmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, yıl: 2007, cilt: 40, sayı: 2

Temizyürek, F.; Erdem, İ.; Temizkan, M. (2007). Konuşma Eğitimi. Öncü Kitabevi: Ankara
Uçgun, D. (2007). Konuşma Eğitimi Etkileyen Faktörler. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı : 22 Yıl : 2007/1

Vitthal, G. (2010). Techniques for Developing Speaking Skills and Fluency. The IUP Journal of Soft Skills, Vol. 4, Nos. 1 & 2, pp. 7-17, March & June 2010, http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1610013

Yakıcı, A.; Yücel, M.; Doğan, M.; Yelok, S. (2006). Üniversiteler İçin Türkçe-2 Sözlü Anlatım. Gazi Kitabevi: Ankara